

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
Кафедра конституційного і міжнародного права факультету № 4**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**«Застосування стандартів Конвенції про захист прав людини і
основоположних свобод»**

**обов'язкових компонент освітньо-професійної програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

081 Право (поліцейські)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 4
Протокол від 16.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС (протокол від 10.08.2023 № 15).

Розробники:

1. Завідувач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС, к.ю.н., доцент Гудзь Т. І.
2. Старший викладач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС, к.ю.н. Філіпська Н. О.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, д.ю.н., професор Сироїд Т. Л.
2. Завідувач кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.і.н., доцент Логвиненко І. А.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 12	08 Право 081 Право; другий (магістерський)	Навчальний курс – 2 Семестр – 3 Види контролю: тематична контрольна робота, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 10; Семінарські заняття – 10; Практичні заняття – 20; Самостійна робота – 50; Індивідуальні завдання: Реферат – III семестр.		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних» – отримання та поглиблення науково-практичних знань про основні правові позиції Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) при тлумаченні і застосуванні ним Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та реалізації його рішень у вітчизняній правовій системі, а також оволодіння здобувачами вищої освіти практичними навичками звернення до Європейського суду з прав людини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних» є формування у здобувачів вищої освіти як майбутніх працівників поліції знань, умінь і навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України та завданням, які ставляться перед поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» вивчається в магістратурі на другому курсі денної форми навчання та має структурно-логічні зв'язки з предметами «Публічне право: практика тлумачення і застосування», «Актуальні проблеми міжнародного публічного права» тощо.

Очікувані результати навчання: в результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- юридичну природу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ;
- організацію та структуру ЄСПЛ;
- порядок звернення і процедуру розгляду справ у ЄСПЛ;
- принципи та правила тлумачення Європейським судом з прав людини Конвенції;
- механізм виконання рішень ЄСПЛ в Україні;
- особливості застосування положень Конвенції у практиці ЄСПЛ;

вміти:

- аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні;
- здійснювати тлумачення норм права, а також демонструвати розуміння особливостей практики їх застосування;
- вміти аналізувати структуру прецедентного права ЄСПЛ;
- складати юридичні висновки і звернення до ЄСПЛ на основі конкретних юридичних справ;
- використовувати засвоєні знання для розв'язання типових ситуацій, а також організовувати свою діяльність на основі певного алгоритму;
- ураховувати прецедентне право ЄСПЛ і положення Конвенції при веденні юридичних справ.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-9	Здатність працювати в міжнародному контексті
Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК)	СК-1	Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності
	СК-2	Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України
	СК-3	Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні
	СК-4	Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних

		правових систем з правовою системою України
	СК-5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції
	СК-11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів
	СК-12	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією
	СК-15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості

Здобувач вищої освіти повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПРН-1	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання
ПРН-6	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи
ПРН-7	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання
ПРН-9	Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг
ПРН12.	Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу
ПРН15.	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування
ПРН17.	Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

Історія прийняття Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція).

Структура Конвенції. Розділ I. Права і свободи. Розділ II. Європейський суд з прав людини. Розділ III. Інші положення. Протоколи до Конвенції. Додаткові протоколи до Конвенції. Права, які захищаються Конвенцією.

Україна як держава-учасниця Конвенції. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як джерело права в Україні.

Конвенція як фундамент формування захисту прав людини в Україні.

Тема № 2. Порядок формування, структура та юрисдикція Європейського суду з прав людини

Європейський суд з прав людини – контрольний механізм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Періоди становлення контрольного механізму Конвенції.

Порядок формування ЄСПЛ. Правовий статус суддів: критерії відбору кандидатів, вибори суддів, строк повноважень і звільнення з посади, привілеї та імунітети суддів.

Структура ЄСПЛ. Одноособовий склад, комітети, палати і Велика палата. Функції та компетенція ЄСПЛ. Компетенція комітетів, палат і Великої палати. Комітет міністрів.

Реформування діяльності ЄСПЛ. Протокол № 14.

Тема № 3. Процедура розгляду справ Європейським судом з прав людини

Правові підстави застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Принципи судочинства ЄСПЛ.

Підстави звернення до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Право на індивідуальне звернення. Суб'єкти звернення. Колективне звернення до ЄСПЛ.

Регламент ЄСПЛ. Порядок та етапи розгляду справ ЄСПЛ. Підстави звернення до ЄСПЛ. Особливості процедури звернення. Критерії прийнятності заяв. Терміни розгляду заяв. Мова, якою виноситься рішення. Виконання рішень ЄСПЛ.

Тема № 4. Особливості тлумачення норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

Поняття та методи тлумачення норм права.

Принципи та правила тлумачення Європейським судом з прав людини Конвенції. Загальні принципи тлумачення Конвенції: принцип розумності, принцип справедливості, принцип добросовісності. Спеціальні (галузеві) принципи тлумачення Конвенції.

Юридично-технічні правила інтерпретації прецедентів ЄСПЛ. Правило *mutatis mutandis* та правило *implied powers*.

Клопотання про тлумачення судового рішення. Клопотання про перегляд судового рішення.

Тема № 5. Застосування практики та виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини

Поняття «практики ЄСПЛ» та «рішення ЄСПЛ». Прецедентний характер рішень ЄСПЛ. Виконання рішень Європейського суду з прав людини. Нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини Комітетом Міністрів Ради Європи відповідно до ст. 46 Конвенції.

Правове регулювання застосування та виконання рішень ЄСПЛ в Україні. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р.

Практика виконання зобов'язань за Конвенцією в Україні. Вплив рішень ЄСПЛ на національне законодавство. Стан виконання рішень ЄСПЛ в Україні. Справедлива сатисфакція. Проблема застосування прецедентів ЄСПЛ українськими судами.

Комісія з питань виконання рішень ЄСПЛ (далі – Комісія). Завдання та права Комісії. Персональний склад комісії. Засідання Комісії як основна організаційна форма роботи.

Повноваження Уповноваженого у процесі виконання рішень ЄСПЛ.

Тема № 6. Застосування положень статті 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Поняття та сутність права на життя. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти права на життя. Зміст права на життя.

Особливості застосування статті 2 «Право на життя» Конвенції. Зміст статті 2 Конвенції. Сфера застосування статті 2 Конвенції. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 2 Конвенції.

Практика ЄСПЛ щодо права на життя. Справи «Макканн і інші проти Сполученого Королівства» («McCann v. the United Kingdom») від 27 вересня 1995 року, заява № 18984/91; «Сергій Шевченко проти України» («Sergey Shevchenko v. Ukraine») від 4 квітня 2006 року, заява № 32478/02; «Мосендз проти України» («Mosendz v. Ukraine») від 17 січня 2013 року, заява № 52013/08; «Лопеш де Соуза Фернандеш проти Португалії» («Lopes de Sousa Fernandes v. Portugal») від 23 серпня 2013 року, заява № 56080/13 та ін.

Тема № 7. Застосування положень статті 3 «Заборона катування» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Право на людську гідність як основоположне право людини. Гарантування права на людську гідність Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Поняття «катування». Обсяг та складові заборони катувань. Нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження і покарання. Абсолютний характер права на свободу від катувань. Сфера застосування статті 3 Конвенції. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 3 Конвенції.

Практика ЄСПЛ щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання. Справи «Каверзін

проти України» («Kaverzin v. Ukraine») від 15 травня 2012 року, заява № 23893/03; «Кулік проти України» («Kulik v. Ukraine») від 2 лютого 2017 року, заява № 34515/04; «Серіков проти України» («Serikov v. Ukraine») від 23 липня 2015 року, заява № 42164/09; «Помиляйко проти України» («Pomilyayko v. Ukraine») від 11 лютого 2016 року, заява № 60426/11 та ін.

Дотримання вимог статті 3 в умовах збройного конфлікту.

Тема № 8. Застосування положень статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканість» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Право на свободу та особисту недоторканність як гарантія свободи від протиправних посягань на життя, здоров'я, індивідуальну безпеку.

Обсяг та складові права на свободу та особисту недоторканність. Тілесна, статева і психологічна недоторканність.

Особливості застосування статті 5 Конвенції. Сфера застосування статті 5 Конвенції. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 5 Конвенції.

Практика ЄСПЛ щодо права на свободу та особисту недоторканність. Справи «Харченко проти України» («Kharchenko v. Ukraine») від 10 лютого 2011 року, заява № 40107/02; «Заїченко проти України (№ 2)» («Zaichenko v. Ukraine (no. 2)») від 26 лютого 2015 року, заява № 45797/09; «Чанєв проти України» («Chanyev v. Ukraine») від 9 жовтня 2014 року, заява № 46193/13 та ін.

Тема № 9. Основні концепції, що визначають зміст статті 6 «Право на справедливий суд» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Право на справедливий суд. Верховенство права та належне здійснення правосуддя як ключові принципи статті 6 Конвенції. Елементи права на справедливий суд: інституціональні та процесуальні.

Сфери застосування змісту статті 6 – кримінальний та цивільний аспекти. Презумпція невинуватості. Забезпечення прав сторони захисту.

Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту. Доступність правосуддя. Публічність розгляду справ. Розгляд справ упродовж розумного строку. Незалежність і безсторонність суду. Рівність сторін та змагальність судового розгляду. Право на правову допомогу. Виконання судових рішень. Висновки та рекомендації. Доктрина справедливого суду в Україні.

Практика ЄСПЛ у справах про порушення статті 6 «Право на справедливий суд» Конвенції. Справи «Олександр Волков проти України» («Oleksandr Volkov v. Ukraine») від 9 січня 2013 року, заява № 21722/11; «Бурмич та інші проти України» («Burmich and Others v. Ukraine») від 12 жовтня 2017 року, заява № 46852/13; «Зеленцов та інші проти України» («Zelentsov and Others v. Ukraine») від 3 травня 2018 року, заява № 40978/05 та ін.

Тема № 10. Особливості статті 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Право на приватність як фундаментальне право особи.

Обсяг та складові права на повагу до приватного і сімейного життя. Сімейне життя. Приватне життя. Право не недоторканність житла. Право на таємницю кореспонденції. Негативні та позитивні зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції. Критерії допустимості правообмежень: «згідно із законом», «законна мета», «необхідність втручання в демократичному суспільстві» (пропорційність).

Практика ЄСПЛ щодо права на повагу до приватного і сімейного життя. Справи «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» («S. and Marper v. The United Kingdom») від 4 грудня 2008 року, заяви №№ 30562/04, 30566/04; «Гуменюк та інші проти України» («Gumenyuk and others v. Ukraine») від 22 липня 2021 року, заява № 14423/19 та ін.

Практика ЄСПЛ щодо права на повагу до житла. Справи «Німіц проти Німеччини» («Niemietz v. Germany») від 16 грудня 1992 року, заява № 13710/88; «Савіни проти України» («Saviny v. Ukraine») від 18 грудня 2008 року, заява № 39948/06; «Кривіцька та Кривицький проти України» («Kryvitska and Kryvitskyu v. Ukraine») від 2 грудня 2010 року, заява № 30856/03 та ін.

Практика ЄСПЛ щодо права на повагу до кореспонденції. Справи «Халфорд проти Сполученого Королівства» («Halford v. the United Kingdom») від 25 червня 1997 року, заява № 20605/92; «Роман Захаров проти Росії» («Roman Zakharov v. Russia») від 4 грудня 2015 року, заява № 47143/06; «Барбулеску проти Румунії» («Barbulescu v. Romania») від 5 вересня 2017 року, заява № 61496/08 та ін.

Тема № 11. Особливості застосування статті 11 «Свобода зібрань та об'єднання» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Право на мирні зібрання як основа демократичного суспільства.

Обсяг та складові права на свободу мирних зібрань. Сфера дії права на свободу мирних зібрань. Зобов'язання держави за статтею 11 Конвенції. Обмеження права на свободу зібрань. Основні критерії обмеження: зміст трискладового тесту, національна і громадська безпека, запобігання заворушенням чи злочинам, охорона здоров'я чи моралі, захист прав і свобод інших осіб, обмеження для окремих категорій службовців.

Зв'язок права на свободу мирних зібрань з іншими нормами Конвенції. Підходи ЄСПЛ щодо права на свободу мирних зібрань.

Практика ЄСПЛ щодо права на свободу зібрань та об'єднання. Справи «Веніамін Тимошенко та інші проти України» («Veniamin Tymoshenko and Others v. Ukraine») від 2 жовтня 2014 року, заява № 48408/12; «Трофимчук проти України» («Trofimchuk v. Ukraine») від 28 жовтня 2010 року, заява № 4241/03; «Карпюк та інші проти України» («Karpyuk and Others v.

Ukraine») від 6 жовтня 2015 року, заяви № 30582/04 та № 32152/04; «Чумак проти України» («Yuriy Chumak v. Ukraine») від 6 березня 2018 року, заява № 44529/09 та ін.

Тема № 12. Захист прав вразливих категорій осіб: практика ЄСПЛ

Поняття вразливих категорій населення. Ознаки вразливості. Класифікація вразливих категорій населення (за ознакою статі; за віком (діти, особи похилого віку); за ознакою здоров'я; за національною ознакою; за приналежністю до спільнот тощо). Загальна характеристика вразливих категорій населення. Міжнародні та європейські стандарти вразливих груп населення.

Судовий захист вразливих затриманих та ув'язнених осіб. Захист права на життя, свободу та особисту недоторканність вразливих затриманих та ув'язнених осіб та заборони їх катувань.

Захист прав вразливих категорій осіб за статевою та віковою ознаками. Визначення у прецедентному праві ЄСПЛ осіб, які належать до вразливих категорій за гендерною та віковою ознаками. Тлумачення ЄСПЛ права на повагу до приватного і сімейного життя вразливих осіб та їх захист від дискримінації. Особливості кваліфікації та правового захисту вразливих осіб, що належать до ЛГБТ-спільнот.

Захист прав і свобод вразливих осіб за станом здоров'я. Поняття вразливих категорій осіб за станом здоров'я та основні форми зловживання та зневаження їх становищем. Захист прав осіб з інвалідністю Підходи до визначення понять «особа з інвалідністю» та «інвалідність». Принципи забезпечення прав осіб з інвалідністю: рівність можливостей, інклюзія; максимально можлива повна участь, самостійність і незалежність.

Практика ЄСПЛ щодо захисту вразливих категорій осіб. Справи «Федорченко та Лозенко проти України» («Fedorchenko and Lozenko v. Ukraine») від 20 вересня 2012 року, заяви №№ 387/03; «Бурля та інші проти України» («Burluya and others v. Ukraine») від 6 листопада 2018 року, заява № 3289/10; «Начова та інші проти Болгарії» («Nachova and Others v. Bulgaria») від 6 липня 2005 року, заяви №№ 43577/98, 43579/98; «Кац та інші проти України» («Kats and Others v. Ukraine») від 6 травня 2009 року, заява № 29971/04; «Паскал проти України» («Paskal v. Ukraine») від 15 вересня 2011 року, заява № 24652/04; «Корнейкова та Корнейков проти України» («Korneykova and Korneykov v. Ukraine») від 24 березня 2016 року, заява № 56660/12; «Саранчов проти України» («Saranchov v. Ukraine») від 9 червня 2016 року, заява № 2308/06 та ін.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Контрольні роботи	Самостійна робота	
	3 семестр						
Тема № 1. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.	7	2	-	-	-	5	Тематична контрольна робота
Тема № 2. Порядок формування, структура та юрисдикція Європейського суду з прав людини.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 3. Процедура розгляду справ Європейським судом з прав людини.	5	-	-	2	-	3	
Тема № 4. Особливості тлумачення норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 5. Застосування практики та виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 6. Застосування положень статті 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	8	2	-	2	-	4	
Тема № 7. Застосування положень статті 3 «Заборона катування» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	9	2	-	4	-	3	
Тема № 8. Застосування положень статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканість» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	8	-	2	2	-	4	
Тема № 9. Основні концепції, що визначають зміст статті 6 «Право на справедливий суд» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	7	-	-	2	-	5	

Тема № 10. Особливості статті 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	8	-	2	2	-	4	
Тема № 11. Особливості застосування статті 11 «Свобода зібрань та об'єднання» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	7	-	-	2	-	5	
Тема № 12. Захист прав вразливих категорій осіб: практика ЄСПЛ.	9	-	-	4	-	5	
Всього за семестр	90	10	10	20	-	50	Екзамен

4.2. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.		
<p>Історія прийняття Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція).</p> <p>Структура Конвенції. Розділ I. Права і свободи. Розділ II. Європейський суд з прав людини. Розділ III. Інші положення. Протоколи до Конвенції. Додаткові протоколи до Конвенції. Права, які захищаються Конвенцією.</p> <p>Україна як держава-учасниця Конвенції. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як джерело права в Україні.</p> <p>Конвенція як фундамент формування захисту прав людини в Україні.</p>		<p>Основна: 4, 11, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 2, 37, 52</p>
Тема № 2. Порядок формування, структура та юрисдикція Європейського суду з прав людини		
<p>Європейський суд з прав людини – контрольний механізм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Періоди становлення контрольного механізму Конвенції.</p> <p>Порядок формування ЄСПЛ. Правовий статус суддів: критерії відбору кандидатів, вибори суддів, строк повноважень і звільнення з посади, привілеї та імунітети суддів.</p> <p>Структура ЄСПЛ. Одноособовий склад, комітети, палати і Велика палата. Функції та компетенція ЄСПЛ. Компетенція комітетів, палат і Великої палати. Комітет міністрів.</p> <p>Реформування діяльності ЄСПЛ. Протокол № 14</p>		<p>Основна: 1, 4, 11-13, 17-19, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 3, 5, 14, 28, 33, 37, 50, 58, 83, 95</p>
Тема № 3. Процедура розгляду справ Європейським судом з прав людини		
<p>Правові підстави застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Принципи</p>		<p>Основна: 1, 4, 11, 13, 14, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 2, 3, 9, 10,</p>

	<p>судочинства ЄСПЛ.</p> <p>Підстави звернення до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Право на індивідуальне звернення. Суб'єкти звернення. Колективне звернення до ЄСПЛ.</p> <p>Регламент ЄСПЛ. Порядок та етапи розгляду справ ЄСПЛ. Підстави звернення до ЄСПЛ. Особливості процедури звернення. Критерії прийнятності заяв. Терміни розгляду заяв. Мова, якою виноситься рішення. Виконання рішень ЄСПЛ.</p>	18, 25, 39, 51, 58, 96
	Тема № 4. Особливості тлумачення норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.	
	<p>Поняття та методи тлумачення норм права.</p> <p>Принципи та правила тлумачення Європейським судом з прав людини Конвенції. Загальні принципи тлумачення Конвенції: принцип розумності, принцип справедливості, принцип добросовісності. Спеціальні (галузеві) принципи тлумачення Конвенції.</p> <p>Юридично-технічні правила інтерпретації прецедентів ЄСПЛ. Правило <i>mutatis mutandis</i> та правило <i>implied powers</i>.</p> <p>Клопотання про тлумачення судового рішення. Клопотання про перегляд судового рішення.</p>	<p>Основна: 1, 4, 11, 13, 14, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 2, 9, 13, 35, 38, 39, 46, 52, 54</p>
	Тема № 5. Застосування практики та виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини	
	<p>Поняття «практики ЄСПЛ» та «рішення ЄСПЛ». Прецедентний характер рішень ЄСПЛ. Виконання рішень Європейського суду з прав людини. Нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини Комітетом Міністрів Ради Європи відповідно до ст. 46 Конвенції.</p> <p>Правове регулювання застосування та виконання рішень ЄСПЛ в Україні. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р.</p> <p>Практика виконання зобов'язань за Конвенцією в Україні. Вплив рішень ЄСПЛ на національне законодавство. Стан виконання рішень ЄСПЛ в Україні. Справедлива сатисфакція. Проблема застосування прецедентів ЄСПЛ українськими судами.</p> <p>Комісія з питань виконання рішень ЄСПЛ (далі – Комісія). Завдання та права Комісії. Персональний склад комісії. Засідання Комісії як основна організаційна форма роботи.</p> <p>Повноваження Уповноваженого у процесі виконання рішень ЄСПЛ.</p>	<p>Основна: 1, 4, 11, 13, 19, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 6, 8, 11, 12, 19, 20, 26, 34, 36, 63, 76, 96</p>
	Тема № 6. Застосування положень статті 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	
	<p>Поняття та сутність права на життя. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти права на життя. Зміст права на життя.</p> <p>Особливості застосування статті 2 «Право на життя» Конвенції. Зміст статті 2 Конвенції. Сфера застосування статті 2 Конвенції. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 2 Конвенції.</p>	<p>Основна: 1, 2, 4, 10, 20, 21, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 28-31, 42, 43, 49, 75, 86, 90, 97</p>

Тема № 7. Застосування положень статті 3 «Заборона катування» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод		
	<p>Право на людську гідність як основоположне право людини. Гарантування права на людську гідність Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.</p> <p>Поняття «катування». Обсяг та складові заборони катувань. Нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження і покарання. Абсолютний характер права на свободу від катувань. Сфера застосування статті 3 Конвенції. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 3 Конвенції.</p>	<p>Основна: 1, 4, 6, 7, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 1, 32, 42, 48, 59, 64, 67, 75, 79, 86, 87, 90, 92</p>
Тема № 8. Застосування положень статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканість» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод		
	<p>Право на свободу та особисту недоторканність як гарантія свободи від протиправних посягань на життя, здоров'я, індивідуальну безпеку.</p> <p>Обсяг та складові права на свободу та особисту недоторканність. Тілесна, статева і психологічна недоторканність.</p> <p>Особливості застосування статті 5 Конвенції. Сфера застосування статті 5 Конвенції. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 5 Конвенції.</p>	<p>Основна: 1, 4, 22, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 7, 16, 42, 53, 57, 60, 73, 75, 86</p>
Тема № 9. Основні концепції, що визначають зміст статті 6 «Право на справедливий суд» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод		
	<p>Право на справедливий суд. Верховенство права та належне здійснення правосуддя як ключові принципи статті 6 Конвенції. Елементи права на справедливий суд: інституціональні та процесуальні.</p> <p>Сфери застосування змісту статті 6 – кримінальний та цивільний аспекти. Презумпція невинуватості. Забезпечення прав сторони захисту.</p> <p>Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту. Доступність правосуддя. Публічність розгляду справ. Розгляд справ упродовж розумного строку. Незалежність і безсторонність суду. Рівність сторін та змагальність судового розгляду. Право на правову допомогу. Виконання судових рішень. Висновки та рекомендації. Доктрина справедливого суду в Україні.</p>	<p>Основна: 1, 4, 14, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 10, 15, 23, 25, 51, 72, 75, 93, 94</p>
Тема № 10. Особливості статті 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод		
	<p>Право на приватність як фундаментальне право особи.</p> <p>Обсяг та складові права на повагу до приватного і сімейного життя. Сімейне життя. Приватне життя. Право не недоторканність житла. Право на таємницю кореспонденції. Негативні та позитивні зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного і сімейного</p>	<p>Основна: 1, 4, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 4, 40, 41, 42, 62, 68, 71, 74, 75, 86, 98, 101</p>

	життя, житла та кореспонденції. Критерії допустимості правообмежень: «згідно із законом», «законна мета», «необхідність втручання в демократичному суспільстві» (пропорційність).	
	Тема № 11. Особливості застосування статті 11 «Свобода зібрань та об'єднання» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	
	<p>Право на мирні зібрання як основа демократичного суспільства.</p> <p>Обсяг та складові права на свободу мирних зібрань. Сфера дії права на свободу мирних зібрань. Зобов'язання держави за статтею 11 Конвенції. Обмеження права на свободу зібрань. Основні критерії обмеження: зміст трискладового тесту, національна і громадська безпека, запобігання заворушенням чи злочинам, охорона здоров'я чи моралі, захист прав і свобод інших осіб, обмеження для окремих категорій службовців.</p> <p>Зв'язок права на свободу мирних зібрань з іншими нормами Конвенції. Підходи ЄСПЛ щодо права на свободу мирних зібрань.</p>	<p>Основна: 1, 4, 16, 23, 24, 25, 28-41</p> <p>Додаткова: 17, 24, 42, 69, 70, 75, 77, 80, 85, 88, 100, 102</p>
	Тема № 12. Захист прав вразливих категорій осіб: практика ЄСПЛ	
	<p>Поняття вразливих категорій населення. Ознаки вразливості. Класифікація вразливих категорій населення (за ознакою статі; за віком (діти, особи похилого віку); за ознакою здоров'я; за національною ознакою; за приналежністю до спільнот тощо). Загальна характеристика вразливих категорій населення. Міжнародні та європейські стандарти вразливих груп населення.</p> <p>Судовий захист вразливих затриманих та ув'язнених осіб. Захист права на життя, свободу та особисту недоторканність вразливих затриманих та ув'язнених осіб та заборони їх катувань.</p> <p>Захист прав вразливих категорій осіб за статевою та віковою ознаками. Визначення у прецедентному праві ЄСПЛ осіб, які належать до вразливих категорій за гендерною та віковою ознаками. Тлумачення ЄСПЛ права на повагу до приватного і сімейного життя вразливих осіб та їх захист від дискримінації. Особливості кваліфікації та правового захисту вразливих осіб, що належать до ЛГБТ-спільнот.</p> <p>Захист прав і свобод вразливих осіб за станом здоров'я. Поняття вразливих категорій осіб за станом здоров'я та основні форми зловживання та зневаження їх становищем. Захист прав осіб з інвалідністю Підходи до визначення понять «особа з інвалідністю» та «інвалідність». Принципи забезпечення прав осіб з інвалідністю: рівність можливостей, інклюзія; максимально можлива повна участь, самостійність і незалежність.</p>	<p>Основна: 1-5, 7, 8, 13, 15, 24-41</p> <p>Додаткова: 18, 21, 22, 27, 44, 45, 47, 55, 56, 61, 65, 66, 78, 81, 82, 84, 89, 99</p>

5. Індивідуальні завдання

5.1. Теми рефератів

1. Принцип субсидіарності в діяльності ЄСПЛ.
2. Порядок діяльності комітетів, палат і Великої палати Європейського суду з прав людини.
3. Роль Комітету міністрів у діяльності ЄСПЛ.
4. Функції та роль Секретаріату ЄСПЛ.
5. Механізм впровадження європейських стандартів прав людини у правову систему України.
6. Принципи тлумачення положень про права людини Європейським судом з прав людини.
7. Принцип «врахування національного права європейських країн та міжнародних стандартів».
8. Принцип *non bis in idem* та перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.
9. Роль і значення пілотних рішень ЄСПЛ у розвитку правової системи України.
10. Застосування Конвенції і рішень ЄСПЛ в адміністративній практиці.
11. Застосування Конвенції і рішень ЄСПЛ у кримінальному судочинстві.

5.2. Теми наукових робіт

1. Роль прецеденту в діяльності Європейського суду з прав людини.
2. Проблема застосування прецедентів ЄСПЛ українськими судами.
3. Концепція приватного життя в мережі Інтернет: прецедентне право ЄСПЛ.
4. Заборона рабства і примусової праці у сучасному світі.
5. Рішення ЄСПЛ як акти подвійної природи: міжнародно-правовий та судово-прецедентний аспекти.
6. Право на свободу та військова служба: співвідношення понять.
7. Правовий статус Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини.

6. Методи навчання

Формування знань, умінь і навичок забезпечується поєднанням лекційних, семінарських і практичних занять з виконанням індивідуальних завдань та завдань для самостійної підготовки.

Метою лекційного курсу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з юридичною природою Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, принципами та правилами та механізмом виконання рішень ЄСПЛ в Україні. Лекції проводяться із застосуванням прозірок (мультимедійні та бінарні), а також із включеними бесідами.

На семінарських і практичних заняттях з дисципліни використовуються методи навчання: коротке пояснення, аналізу, групове та індивідуальне вирішення конкретних ситуацій, діалог «запитання-відповідь», тренування здобувачів вищої освіти для набуття ними навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій, а також системному, логічному та функціональному тлумаченні норм права, практиці їх застосування при веденні юридичних справ.

Самостійна робота за кожною темою передбачає підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських через вивчення навчальної літератури, що додається до програми навчальної дисципліни, матеріалів лекційного фонду); виконання практичних завдань протягом семестру; самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни (конспектування тем лекцій та тем, винесених на самостійне опрацювання); написання курсової роботи, рефератів, наукових доповідей; розробку навчальних тестових завдань; підготовку до усіх видів контролю (поточного та підсумкового).

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Контрольні питання

1. Роль Другої світової війни у процес становлення системи захисту прав людини на Європейському континенті.
2. Історичні передумови прийняття Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як регіональний інструмент у сфері захисту прав і свобод людини.
4. Єдність головної мети Ради Європи і мети Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод як особлива характеристика Конвенції.
5. Загальна характеристика структури Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
6. Зміст матеріальних норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
7. Зміст процесуальних та організаційних норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
8. Протоколи до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод – загальна характеристика.
9. України як держава-учасниця Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
10. Зобов'язання України щодо виконання положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
11. Вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод на формування законодавства України.
12. Зміст статті 9 Конституції України при застосуванні норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
13. Зміст статті 9 Конституції України при застосуванні практики Європейського суду з прав людини.

14. Особливості застосування прецеденту у романо-германській правовій системі.

15. Європейський суд з прав людини – контрольний механізм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

16. Правовий статус суддів: критерії відбору кандидатів, вибори суддів, строк повноважень і звільнення з посади, привілеї та імунітети суддів.

17. Секретаріат ЄСПЛ і склад Суду.

18. Організація та порядок роботи ЄСПЛ.

19. Юрисдикція ЄСПЛ. Принцип субсидіарності.

20. Реформування діяльності ЄСПЛ. Протокол № 14.

21. Зміст та наслідки прийняття Протоколу 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

22. Підстави звернення до ЄСПЛ.

23. Процесуальні підстави прийнятності справ.

24. Зміст вимоги ЄСПЛ щодо вичерпності засобів захисту на національному рівні при поданні скарги про порушення конвенційних прав і свобод людини.

25. Основні критерії прийнятності скарг до ЄСПЛ.

26. Учасники розгляду справ у ЄСПЛ.

27. Порядок розгляду справ ЄСПЛ.

28. Основні стадії розгляду справ у ЄСПЛ. Терміни розгляду.

29. Слухання справ у відкритому засіданні. Порядок ухвалення рішень.

30. Особливості розгляду справи Великою палатою.

31. Практична необхідність тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

32. Принципи та правила тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

33. Загальні принципи тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

34. Методи тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини.

35. Загальна характеристика еволюційного методу тлумачення.

36. Особливості автономного методу тлумачення.

37. Абсолютний характер принципу добросовісності при тлумаченні Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

38. Правила інтерпретації прецедентів ЄСПЛ.

39. Клопотання про тлумачення рішень ЄСПЛ. Підстави для подання клопотання про перегляд рішення ЄСПЛ.

40. Зміст Правил 79 Регламенту.

41. Суб'єкти подання клопотання про тлумачення рішення ЄСПЛ.

42. Види рішень ЄСПЛ.

43. Підстави для перегляду рішення ЄСПЛ.

44. Вплив рішень ЄСПЛ на судочинство в Україні.

45. Співвідношення прецедентного характеру рішень ЄСПЛ та правової системи України.

46. Правова основа виконання рішень ЄСПЛ в Україні.

47. Характеристика та зміст Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р.
48. Завдання Комісії з питань виконання рішень ЄСПЛ.
49. Організаційні форми роботи Комісії з питань виконання рішень ЄСПЛ.
50. Особливості застосування положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень ЄСПЛ Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.
51. Огляд стану виконання рішень ЄСПЛ в Україні.
52. Існуючі проблеми застосування рішень ЄСПЛ в Україні.
53. Зміст статті 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
54. Тлумачення поняття «право на життя» ЄСПЛ.
55. Негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
56. Право на людську гідність як основоположне право людини.
57. Поняття «катування». Обсяг та складові заборони катувань.
58. Нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження і покарання відповідно до рішень ЄСПЛ.
59. Абсолютний характер права на свободу від катувань
60. Практика ЄСПЛ щодо порушення статті 3 «Заборона катування» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
61. Право на свободу: обсяг і зміст, позитивні і негативні зобов'язання держави.
62. Особливості застосування статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканість» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
63. Імплементация положень статті 5 Конвенції у національне законодавство України.
64. Практика ЄСПЛ щодо права на свободу та особисту недоторканність.
65. Право на приватність у тлумаченні ЄСПЛ.
66. Інституціональні та процесуальні елементи права на справедливий суд.
67. Сфера дії права на справедливий судовий розгляд (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).
68. Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.
69. Право на доступ до судових органів. Допустимі межі обмеження права на судовий розгляд.
70. Доступ до правосуддя у розумінні ЄСПЛ.
71. Обсяг та складові права на повагу до приватного і сімейного життя (ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).
72. Негативні та позитивні зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції.

73. Критерії допустимості правообмежень ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: «згідно із законом», «законна мета», «необхідність втручання в демократичному суспільстві» (пропорційність).

74. Право на недоторканність житла в контексті ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

75. Межі права на таємницю кореспонденції.

76. Право на свободу мирних зібрань: обсяг та складові.

77. Позитивні і негативні зобов'язання держави щодо забезпечення права на свободу мирних зібрань.

78. Обмеження свободи мирних зібрань: зміст трискладового тесту.

79. Підходи ЄСПЛ щодо права на свободу мирних зібрань.

80. Поняття вразливих категорій населення. Ознаки вразливості.

81. Класифікація вразливих категорій населення.

82. Захист права на життя, свободу та особисту недоторканність вразливих затриманих та ув'язнених осіб та заборони їх катувань.

83. Захист прав вразливих категорій осіб за статевою та віковою ознаками. Визначення у прецедентному праві ЄСПЛ осіб, які належать до вразливих категорій за гендерною та віковою ознаками.

84. Тлумачення ЄСПЛ права на повагу до приватного і сімейного життя вразливих осіб та їх захист від дискримінації.

85. Особливості кваліфікації та правового захисту вразливих осіб, що належать до ЛГБТ-спільнот.

86. Поняття вразливих категорій осіб за станом здоров'я та основні форми зловживання та зневаження їх становищем.

87. Практика ЄСПЛ щодо захисту вразливих категорій осіб.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти з навчальної дисципліни

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Критерії оцінювання навчальної дисципліни «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» (денна форма навчання)		
Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 5 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темами самостійної роботи	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

10.1. Основна

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Загальна декларація прав людини: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. № 217 А (III). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю від 13 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
5. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року (редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
6. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
7. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: прийнята ООН 21.12.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнятий ООН 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
9. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями: Правила ООН від 30 серпня 1955 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text.
10. Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари: Протокол від 28.04.1983 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_802.
11. Регламент Європейського суду з прав людини: прийнятий РЄ 04.11.1998 (в ред. від 19 вересня 2016 р.).
12. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII (із змін.).
13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
14. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 5 червня 2012 р. № 4901-VI (із змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text>
15. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI (із змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

16. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

18. Питання добору кандидатур для обрання на посаду судді Європейського суду з прав людини від України: Указ Президента України від 14 вересня 2007 р. № 869/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/869/2007>.

19. Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 р. № 784.

20. Рішення Конституційного Суду України (справа про заміну смертної кари довічним позбавленням волі) від 26.01.2011 р. № 1-рп/2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-11>.

21. Рішення Конституційного Суду України (справа про смертну кару) від 29.12.1999 р. № 11-рп/99. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99>.

22. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення статті 150 Кримінально-процесуального кодексу України стосовно тяжкості злочину (справа про врахування тяжкості злочину при застосуванні запобіжного заходу) від 8 липня 2003 року № 14-рп/2003.

23. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) від 19.04.2001 № 4-рп/2001 / Конституційний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-01#Text>

Підручники та навчальні посібники:

24. Аракелян М. Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навч.-метод. посібн. Київ, Вид-во Фенікс, 2019. 194 с.

25. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.

26. Гайдулін О. О., Худолей В. Ю., Шаркова І. М. Прецедентне право Європейського суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 300 с.

27. Манукян В. І. Страсбурзьке право. Європейський суд з прав людини. Право, практика, коментар. Харків: Право, 2019. 600 с.

28. Мицик В. В., Буроменський М. В., Буткевич О. В. Міжнародне публічне право: підручник / під. ред. В. В. Мицика. Харків: Право. Т. 1. Основи теорії. 2019. 416 с.

29. Мицик В. В., Буроменський М. В., Гнатовський М. М. Міжнародне публічне право: підручник / під. ред. В. В. Мицика. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 624 с.

30. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.

31. Петков С. В., Іванов І. В., Делія Ю. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. Київ: КНТ, 2019. 241 с.

32. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / Беспалова О. І., Бугайчук К. Л., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ФОП Бровін, 2019. 134 с.

33. Права людини в національному та європейському контекстах / Н. І. Петрецька, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов та ін.; за заг. ред. Н. І. Петрецької, Ю. М. Бисаги. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 482 с.

34. Права людини у міжнародному праві: підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, доцента А. В. Войціховського; [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.]; передм. А. В. Войціховський. Харків: ООО «Планета- Принт», 2021. 404 с.

35. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 364 с.

36. Сердюк О. В., Щокін Ю. В., Яковюк І. В. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Харків: Вид-во Право, 2017. 374 с.

37. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Тітов Є. Б., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 4-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2021. 462 с.

38. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Харків: Право, 2019. 310 с.

39. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Компендіум / О. В. Сердюк, Ю. В. Щокін, І. В. Яковюк. Харків: Право. 2019. 404 с.

40. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів: 2-ге вид. Київ, 2015. 208 с.

41. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 168 с.

10.2. Додаткова

1. Андрейченко С. С. Позитивні зобов'язання держав щодо права на захист від катувань або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання у практиці Європейського суду з прав людини. *Правові проблеми цивілізаційного вибору України: матер. круглого столу, присвяч. 10-річчю кафедри права Європейського Союзу та порівняльного*

правознавства (Одеса, 28 листопада 2017 р.) / за ред. д.ю.н., проф., академіка С. В. Ківалова; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2017. С. 166–170.

2. Антошкіна В. Особливості тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та застосування практики Європейського суду з прав людини під час здійснення судочинства в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 2. С. 117–118.

3. Ахтирська Н. М. Консультативний висновок ЄСПЛ як засіб формування єдності судової практики. *Судова апеляція*. 2019. № 2 (55). С. 77–83.

4. Бабаєва О., Іорданова О., Лагутіна К. Право на невтручання у приватне та сімейне життя: практика Європейського суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 220–227. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/36.pdf>

5. Бабенко Ю. ЄСПЛ: що це таке? Його структура та повноваження // Mitrah: сайт. 11.12.2020.

6. Бадида А., Лемак В. Позитивні зобов'язання держави в контексті розуміння прав людини. *Публічне право*. 2017. № 2 (26). С. 245–253.

7. Базов О. В. Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Доктрина та практика: моногр. Київ: Істина, 2017. 422 с.

8. Баймуратов М. О., Грінченко О. О. Рішення Європейського суду з прав людини щодо дружнього врегулювання у правах проти України: проблеми теорії та практики. *Науковий вісник публічного та приватного права. Сер. Міжнародне право*. Вип. 6, т. 3. 2017. С. 189–202. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2017/6/tom_3/40.pdf

9. Берназюк Я. Категорія «якість закону» як складова принципу верховенства права та гарантія застосування судом найбільш сприятливого для особи тлумачення закону // *Судово-юридична газета*: сайт. 21.10.2020. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/182593-kategoriya-yakist-zakonu-yak-skladova-printsipu-verkhovenstva-prava-ta-garantiya-zastosuvannya-sudom-naybilsh-spriyatlivogo-dlya-osobi-tlumachennya-zakonu?fbclid=IwAR3dvDKqG_ggxG5iBBTHuBHM0eNwAM2xJlBy4L4ZsCBryaU_RlVfi4_77I

10. Берназюк Я. О. Принцип змагальності судового процесу як складова права на справедливий судовий розгляд. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 3(87). С. 14–25.

11. Білак М. Подвійні стандарти застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського Суду з прав людини судами України. *Право України*. 2018. № 2. С. 170–184.

12. Блажівська Н. До питання про місце рішень Європейського суду з прав людини у національній правовій системі. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 4. С. 226–230.

13. Богданевич Т. С. Тлумачення положень Європейської конвенції з прав людини в діяльності Конституційного Суду України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 54–56.

14. Бойко І. Консультативна юрисдикція Європейського суду з прав людини. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 64–72.

15. Бойко О. Зміст права на справедливий судовий розгляд. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 294–298. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/52.pdf>

16. Болдіжар С. О., Пішта В. І Право особи розпоряджатись органами та іншими анатомічними матеріалами в контексті реалізації права на особисту недоторканність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 45, т. 1. С. 44–47.

17. Бондар М. С., Нікітіна В. М. Реалізація права на мирні зібрання: фактори обмеження і механізми забезпечення законності. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Том 4. С. 3–13.

18. Вовк Д., Бойчук С. Верховенство права і толерантність: навчальний посібник. Київ, 2018. 172 с.

19. Войціховський А. В., Устименко О. С. Тенденції застосування рішень Європейського суду з прав людини в Україні. *International research and practice conference «Urgent problems of law on the modern stage of statehood development»*: Conference proceedings, October 20–21, 2017. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing». 260–263 p.

20. Гаврилюк О. Проблемні питання застосування практики Європейського суду з прав людини національними судами. *Підприємство, господарство в право*. 2018. № 4. С. 231–238.

21. Гайдулін О. О. Інтерпретація поняття «уразливий стан особи»: законодавчі визначення та сучасний правовий дискурс. *Часоп. Київ. ун-ту права*. 2018. № 2. С. 40–43.

22. Гендерна рівність у практиці ЄСПЛ: частина 1. Практика ЄСПЛ. 30.01.2018 // Українське право: сайт. https://ukrainepravo.com/international_law/european_court_of_human_rights/gyer-eyoura-ukvrkfkhe-ts-tuankhyshchk-zhfto-afkhyra-1/

23. Гімон М. М. Складові частини права на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини та вітчизняне нормативне врегулювання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2017. № 28. С. 83–87.

24. Горпинюк О. П., Лепісевич П. М. Дотримання права на свободу мирних зібрань працівниками Національної поліції України з урахуванням стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3. С. 174–177. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2375/1/стаття-лепісевич.pdf>

25. Гуйван П. Д. Своєчасний розгляд справи як елемент права на справедливий суд. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2018. Том 29 (68). № 1. С. 36–42. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/1_2018/9.pdf

26. Дармін М. Конституційно-правове регулювання виконання рішень Європейського суду з прав людини в країнах-учасниках ЄС. *Український часопис конституційного права*. 2021. № 1. С. 3–9.

27. Держава дискримінує людей, які отримали поранення на непідконтрольній території // Українська Гельсінська спілка з прав людини: сайт. 24.05.2021. <https://helsinki.org.ua/articles/derzhava-dyskryminuie-liudey-iaki-otrymaly-poranennia-na-nepidkontrolniy-terytorii/>

28. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 124–127.

29. Джуська А. В., Палюх А. Я. Конституційне право людини на життя в Україні: сучасний підхід. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 4 (113). С. 48–56.

30. Довідник із застосування статті 2 Європейської конвенції з прав людини. Право на життя. 2018. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_UKR.pdf

31. Доклад Amnesty International: Кількість страт у 2018 році знизилася до мінімуму за десять років. URL: <https://eurasia.amnesty.org/2019/04/10/doklad-amnesty-chislo-smertnyhkaznej-v-2018-godu/>.

32. Дубчак Л. М. Організаційно-правові механізми захисту прав осіб, позбавлених волі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія Державне управління. 2018. Т. 29 (68), № 1. С. 65–69.

33. Європейський суд з прав людини: як знаходити і розуміти практику суду. Рада Європи // Європейський суд з прав людини, 2019. 15 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/CLIP_Finding_understanding_case_law_UKR.pdf

34. Жене́в'єв Майер. Щодо ролі судової системи у виконанні рішень Європейського суду з прав людини на національному рівні. *Вісник Верховного Суду України*. 2017. № 6 (202). С. 45–48.

35. Завгородній В. А. Вплив практики Європейського суду з прав людини на правоінтерпретаційну діяльність в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 1 (63). С. 11–16.

36. Задорожній О. В., Поєдинок О. Р. Від теорії міжнародного до практики захисту прав людини: монографія. Київ: Фенікс, 2018. 718 с.

37. Ігнатенко Т. В. Природа Конвенції про захист прав і основних свобод людини / Центр суддівських студій. Міжнародний фонд: сайт.

38. Кагановська Т. Є., Пахомова І. А. Застосування практики Європейського суду з прав людини. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2018. Вип. 26. С. 6–9. (Серія «Правознавство»).

39. Карвацька С. Б. Інтерпретаційна практика Європейського суду щодо міжнародних договорів із прав людини: особливості, принципи та методи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 2. С. 214–219.

40. Кардаш А. В. Інформація про особу та персональні дані: окремі аспекти співвідношення. *Форум права*. 2017. № 4. С. 87–92. URL: http://nbuv.gov.ua/u_jrn/fp_index.htm_2017_4_15

41. Кардаш А. В. Конституційно-правовий захист інформації про особу (порівняльно-правовий аспект): дис. канд. юрид наук 12.00.02 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019. 244 с.

42. Ковальова О. В., Берендєєва А. І., Пишна А. Г., Томіна В. Ю. Дотримання прав людини в діяльності органів Національної поліції: навч. посіб. Одеса: ОДУВС, 2020. 180 с. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1346/1/Навч.%20пос.%20ДОТРИМАННЯ_ПРАВ_ЛЮДИНИ8.pdf

43. Ковальчук О. Б., Редько А. В. Захист права на життя: окремі аспекти в контексті сучасних ризиків. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: юридичні науки. 2019. Вип. 24. С. 161–169. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21479/26.pdf>

44. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : міжнародний документ від 11.05.2011 (набрання чинності для України міжнародного договору, відбулась 01.11.2022). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text

45. Кравчук А. Злочини та інциденти ненависті в Україні. К.: Центр «Наш світ», 2018. 95 с.

46. Кретьова І. Ю. Концепція автономного тлумачення у практиці Європейського суду з прав людини. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 3. С. 25–30.

47. Кузнецова М. Ю. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людей з обмеженими можливостями. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 109–112. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2020/28.pdf

48. Кузьменко Ю. В. Аналіз правового механізму заборони катувань в Україні. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 14. С. 49–54.

49. Курило Л. В. Позитивні обов'язки держави в контексті права людини на життя (на основі практики ЄСПЛ щодо України). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 308–316. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1788/1/2-2017%3D32.pdf>

50. Лакарова Г. А. Правова природа міждержавних скарг в Європейському суді з прав людини. *Актуальні проблеми політики*. 2018. Вип. 62. С. 66–73.

51. Льошенко О. Ю. Доступ до правосуддя як складова права на справедливий суд: кримінальний процесуальний аспект. *Правові новели*. 2020. № 10, т. 3. С. 94–100.

52. Ляшенко Р. Д., Добровінський М. М. Тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод у світлі сучасних концепцій праворозуміння. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 361–365.

53. Майкут Х. В. Право на свободу та право на особисту недоторканність у контексті нормативного забезпечення та прецедентної практики європейського суду з прав людини. *Юридичний науковий*

електронний журнал. 2021. № 4. С. 243–247. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/60.pdf

54. МакБрайд Дж. Принципи, що визначають тлумачення та застосування Європейської конвенції з прав людини // Центр суддівських студій: міжнародний фонд. URL: <http://www.judges.org.ua/seminar21-1.htm>

55. Марковський В., Цебенко С., Андрощук Д. Заборона дискримінації за мовною ознакою при реалізації права на освіту у практиці Європейського суду з прав людини. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. Т. 7, № 2. С. 86–96. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/sep/22125/16.pdf>

56. Матвєєва Л. Г. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав вразливих груп населення. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 3 (13). С. 48–59.

57. Мерник А. М., Кузьміна В. О., Бурлаков Б. М. Обмеження прав і свобод людини в сучасних умовах: теоретичний і практичний аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 42–46. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/11.pdf

58. Методичні рекомендації: «Особливості звернення до Європейського суду з прав людини». Тернопіль: Сектор судової роботи та міжнародного співробітництва у Тернопільській області Відділу судової роботи та міжнародної правової допомоги Південно-Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Івано-Франківськ) спільно з регіональним відділенням Секретаріату Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у Південно-Західному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції (м. Івано-Франківськ), 2021. 24 с.

59. Мигаль Р. В. Заборона катування на міжнародному та державному рівнях. *Приватне та публічне право*. 2018. № 3. С. 72–75.

60. Мірковець В. І. Обмеження права на свободу і особисту недоторканість під час застосування запобіжних заходів. *Юридичний бюлетень*. 2019. № 11. С. 161–165.

61. Міхалків І. М. Репродуктивні права людини в аспекті статті 8 ЄКПЛ: огляд практики ЄСПЛ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 466–470. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/114.pdf

62. Міхневич Л. В. Конституційне право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції окремих категорій осіб. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 102–106.

63. Монаєнко А., Смирнова К. Застосування практики ЄСПЛ та суду ЄС на прикладі адміністративного судочинства. *Юридична газета online*: сайт. 28.04.2020.

64. Нова доповідь ООН з прав людини: свавільні затримання, катування і жорстоке поводження в Україні повинні припинитися // Організація Об'єднаних Націй: сайт. 02.07.2021. URL: <https://ukraine.un.org/uk/134308-nova-dopovid-oon-z-prav-lyudyny-svavilni-zatrymannya-katuvannya-i-zhorstoke-povodzhennya-v>

65. Огляд рішень Європейського суду з прав людини, які стосуються захисту прав людини у сфері охорони здоров'я // Вища школа адвокатури НААУ. Курси з підвищення кваліфікації адвокатів. 20.11.2020. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/oglyad-rishen-yevropejskogo-sudu-z-prav-lyudyny-yaki-stosuyutsya-zahystu-prav-lyudyny-u-sferi-ohorony-zdorov-ya-5/>

66. Олена Дроздова. Традиційні цінності чи вільний вибір сексуальної орієнтації: що чекає Україну з огляду на практику ЄСПЛ // *Юридична газета online*: сайт. 23.01.2019. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/tradiciyni-cinnosti-chi-vilniy-vibir-seksualnoyi-orientaciyi-shcho-chekae-ukrayinu-z-oglyadu-na-prak.html>

67. Орлова О. О. Каткування, нелюдське та таке поводження чи покарання, що принижує людську гідність: розмежування понять. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 3. С. 62–68.

68. Панкевич О. Право на приватність: царина незалежності особи. *Науковий вісник ЛДУВС*. 2017. № 2. С. 51–62. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsv/02_2017/8.pdf

69. Піфко О. О. Проблеми реалізації конституційного права на об'єднання в професійні спілки в практиці Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 55, т. 1. С. 94–96.

70. Посібник за статтею 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Рада Європи / Європейський суд з прав людини, 2019 р.; переклад з англійської мови. URL: https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/Guide_Art_11_UKR_-2019.pdf

71. Посібник за статтею 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Право на повагу до приватного і сімейного життя. Переклад з доповненнями адвокатів, кандидатів юридичних наук Олександра Дроздова та Олени Дроздової. Рада Європи, 2020. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf

72. Посібник зі статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект). Переклад з доповненнями адвокатів, кандидатів юридичних наук Олександра Дроздова та Олени Дроздової. Рада Європи, 2019. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/96a0f2399c11b6f75587_file.pdf

73. Посібник із застосування статті 5 Європейської конвенції з прав людини. Право на свободу та особисту недоторканність. 2019. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf

74. Право на житло: огляд практики ЄСПЛ 2019–2021 // Практика ЄСПЛ. Український аспект: сайт. 01.11.2021. URL: <https://www.echr.com.ua/pravo-na-zhitlo-oglyad-praktiki-yespl-2019-2021-oprilyudniv-vs/>

75. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд / О. М. Дроздов, О. В. Дроздова; за заг. ред. О. М. Дроздова,

М. С. Ковтун, В. І. Ковтуна. Харків: Видавничий будинок «Фактор», 2018. 624 с.

76. Пушкар П. В. Посилення спроможності судової влади у виконанні рішень Європейського суду з прав людини: досвід держав-членів Ради Європи. *Вісник Верховного Суду України*. 2017. № 6 (202). С. 41–45.

77. Свобода зібрань та об'єднання. Практика ЄСПЛ // Український аспект: сайт. 18.12.2019. URL: <https://www.echr.com.ua/publication/svoboda-zibran-ta-obyednannya/>

78. Свящук А. Л. Правовий захист ЛГБТ-спільноти: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 212 с.

79. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 208 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_6_copy.pdf

80. Середа М. Л. Підходи Європейського суду з прав людини щодо права на свободу мирних зібрань. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2018. Том 2. С. 55–62.

81. Сидорчук Ю. М. Проблематика захисту прав жінок від домашнього насильства в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 146–148. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2020/38.pdf

82. Сироїд Т. Л. Правове регулювання права на здоров'я в межах Ради Європи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 413–417. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2020/106.pdf

83. Солоткий С. Рішення Європейського суду з прав людини: місце і роль у правовій системі України. *Український часопис конституційного права*. 2018. № 1. С. 40–48.

84. Тетяна Ігнатенко. Рішення ЄСПЛ стосовно застосування домашнього насильства в Україні та інших країнах // Юрліга. ЛігаЗакон: сайт. 06.12.2021. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/207955_rshennya-spl-stosovno-zastosuvannya-domashnogo-nasilstva-v-ukran-ta-nshikh-kranakh

85. Турченко О. Г., Загороднюк А. Г. Міжнародно-правові стандарти забезпечення реалізації права на мирні зібрання *Visegrad journal on human rights*. 2020. № 6. С. 143–148.

86. Україна увійшла у першу трійку за кількістю скарг проти неї в Європейському суді з прав людини. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/01/24/7091973/>

87. Фіксація та розслідування катувань у місцях несвободи. Аналіз законодавства / Белоусов Ю., Гатіятуллін О., Запорожцев К., Тарасова М., Шурдук В. Київ, 2018. 104 с.

88. Філоретова М. В. Деякі питання гарантування та захисту права на свободу мирних зібрань у практиці Європейського суду з прав людини. *Право і суспільство*. 2019. № 1. С. 112–117. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/1_2019/part_1/22.pdf

89. Фулей Т. Застосування принципу гендерної рівності у практиці європейського суду з прав людини. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 8. С. 175–181.

90. Христова Г. Про позитивні зобов'язання держави стосовно прав людини в умовах збройного конфлікту та його наслідків. URL: <https://rm.coe.int/native/168072b3cf>

91. Христова Г. Типи та особливості зобов'язань держави у сфері прав людини. *Jurnalul juridic național*. August 2018. С. 22–28.

92. Цебенко С. Особливості захисту Європейським судом права людини не зазнавати катування та інших форм жорстокого поводження та покарання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2018. № 894, вип. 18. С. 38–44.

93. Цувіна Т. А. Виконання судових рішень у контексті права на справедливий судовий розгляд. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 141. С. 80–93.

94. Цувіна Т. А. Єдність судової практики як елемент правової визначеності: підхід Європейського суду з прав людини. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 146. С. 63–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2019_146_7.

95. Чепель О. Правова природа консультативного висновку Європейського суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 357–361. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/63.pdf>.

96. Черногоренко І. Виконання рішень Європейського суду з прав людини: місія не здійснена чи нездійсненна. *Судово-юридична газета*: сайт. 2020. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/158858-vikonannya-rishen-yeuropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-misiya-ne-zdiysnena-chinezdiysnenna>

97. Чи може держава втручатися в аборти: до питання про особливості захисту права на життя в ЄСПЛ / ЮрФем: сайт. 22.05.2019. URL: <http://jurfem.com.ua/news/чи-може-держава-втручатися-в-аборти-до/>

98. Шадська У. Право на приватне життя: історія, розвиток, українські реалії // *Zmina*: сайт. 28.01.2021. URL: <https://zmina.info/columns/pravo-na-pryvatne-zhyttya-istoriya-rozvytok-ukrayinski-realiyi/>

99. Шаркова І. М. Типологія уразливих груп населення: історико-правова реконструкція. *Часоп. Київ. ун-ту права*. 2018. № 2. С. 71–75.

100. Швець Н. М. Право на страйк: особливості застосування та обмеження. *Право та інновації*. 2017. № 2. С. 30–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2017_2_6.

101. Явор О. «Сімейне життя» в інтерпретації Європейського суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 48–49.

102. Ярмол Л. В. Взаємозв'язок свободи вираження поглядів і права на мирні зібрання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2017. Вип. 47, т. 1. С. 52–56. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/501555.pdf>

10.3. Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

1. HUDOC

2. Верховний Суд

3. Департамент з виконання рішень ЄСПЛ Ради Європи

4. Комітет Верховної Ради України з питань правової політики
5. Комітет міністрів Ради Європи
6. Конституційний Суд України. Каталог юридичних позиції
7. Офіс Ради Європи в Україні
8. Практика ЄСПЛ. Український аспект
9. Проект Ради Європи «Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини»
10. Стислі виклади рішень ЄСПЛ (за алфавітом)